

Sömnbrist

Skickad i sömnskola av vindmöllebrus

Innevånarna i närheten av tolv jättemöllor upplever att deras livskvalitet har förringats väsentligt på grund av sömnstörningar, sömnbrist och andra påtagliga besvär.

Av Peter Skeel Hjorth, journalist

”Man har tagit det ifrån oss som vi sätter allra mest värde på – stillheten, ron och mörkret. Om jag går ut på kvällen ser jag de kraftiga, röda ljusen över träden. Vi ser också det röda ljuset inne i huset. Och så ljudet som är ett annat problem. Vi hör vindmöllorna både ute och inne beroende på vindriktningen”.

Så beskriver barnmorskan Britta Carlsson, 63, sina problem med att vara granne till en ny vindmöllepark. Också andra innevånare i närområdet omkring Oxhult-parken i skogen vid Hishult i Laholms Kommun, känner sig mycket påverkade av Arise Windpowers 12 jättemöllor av typen Vestas V90 med en totalhöjd på 150 meter. Dessa innevånare upplever ett tydligt förringande av deras livskvalitet.

”Så stora vindmöllor kan inte befinna sig i närheten av bebyggelse. Det är helt klart. De är obehagliga att se på. Ljudet är obehagligt och så är också slagskuggorna” säger överläkare Torben Ishöy, som bl.a. har arbetat för Danska Röda Korset i Afghanistan, varit utsänd av FN till Balkan och Ruwanda efter folkmorden på Tutsierna. Han har också medverkat i danska undersökningar av det s.k. ”Golfkrigs-syndromet” efter det första kriget mot Irak.

I september visades Oxhultsparken från många sidor för Torben Ishöy. Han fick möjlighet att se och höra vindmöllorna både på kort och långt avstånd. I november var Torben Ishöy med vid de samtal som utgör underlag för denna artikel.

”Jag förstår att folk känner sig starkt påverkade och det är uppenbart att sundhetsväsendet noggrant måste följa med i utvecklingen. Det är här tal om ett nytt område som kan påverka människors sundhetstillstånd. Långvariga sömnstörningar är inte att leka med, men det kan också finnas andra medicinska följdverkningar som vi ännu inte har kunnat se”, påpekar Torben Ishöy.

Förstörd livskvalitet

Sömnstörningar, sömnbrist och irritabilitet. Störs av vindmöllebrus, roterande slagskuggor och blinkande varningsljus. Känner att ha mist de värden som fick dem att bosätta sig i naturen. Bekymmer för framtiden. Frukta för att bli fast i hus som inte kan säljas och för att få ännu fler störande jättemöllor i närheten.

Förhållanden som dessa har vänt upp och ner på tillvaron för innevånare med utsikt till vindmölleparken, som invigdes starx efter påsk. Till dess kunde dessa innevånare njuta av stillheten, ron och mörkret om natten i naturen runt omkring dem. Innan de tolv vindmöllorna restes fick innevånarna veta att de praktiskt taget inte skulle kunna se dem och heller inte höra dem.

Från sitt hus kan undersköterskan Solveig Dalin, 55, i dag tydligt se nio vindmöllor, som hon inte skulle se särskilt mycket av. Det var vad hon hade fått veta. Visserligen fanns de flesta av möllorna med på ett fotomontage sett från hennes hus. Det fattas fyra "som det inte fanns plats för i denna vinkel". Bilden till detta fotomontage togs dock först länge efter att det hade givits tillåtelse och byggeriet nästan var igång.

Verkligheten blev en helt annan. Och jättemöllorna hörs kraftigt vid vissa vindriktningar även om det är 1000 meter till den närmaste.

Solveig Dalin verkar helt förstenad när hon berättar hur hennes liv har påverkats. Torben Ishøj lade märke till "stilla tårar över sin nuvarande fysiska och mentala situation när det frågades om gnistan, som saknades i hennes ögon och som var tydligt för alla".

En månad efter invigningen av vindmöllorna fick Solveig Dalin, den 5 maj, konstaterat för högt blodtryck och är nu under medicinsk behandling.

"Jag sover med öppet fönster. Nu har jag då och då sömnproblem och det har jag aldrig förr haft. Jag sover men vaknar, sover och vaknar. Vid vissa vindriktningar kan man inte ens gå på toaletten och få fred. För också på toaletten kan man höra bruset från vindmöllorna", säger Solveig Dalin.

"I början bekymrade jag mig inte över att det skulle komma vindmöllor. De är fula att se på men det vänjer jag mig vid, tänkte jag. Därför var jag inte heller med i protestgruppen. Jag var inte särskilt negativ. Men sedan vindmöllorna kom trivs jag inte längre som förr".

Det gör inte heller familjens getter. Fåren reagerar inte men hennes getter mår dåligt. Ute har de tillgång till all den mat de kan önska sig. Men de äter inte och de vill hellre vara inne i stallet. Det är dock inte tillåtet att ha djuren inomhus hela året. Getterna måste tvingas att vara ute, men de går igenom stängslet och springer tillbaka till stallet.

Solveig Dalin är rädd att getterna kommer att dö.

"Vår utehund har det inte heller bra och har ändrat beteende," säger hon. "Jag är orolig för djuren och kan inte slappna av och känner mig dålig. Jag är inte så lugn och trygg som förr. Det är inte längre avkopplande att gå i naturen på grund av ljudet, skuggorna och det röda ljuset som man inte kan låta bli att titta på. Det röda ljuset drar blicken till sig även när man sitter vid datorn inne i huset.

Min livskvalitet är förstörd. Jag trivs inte längre som förr. Jag har alltid varit en lugn människa. Nu kan jag inte slappna av och har blivit irriterad. Och jag har inte mer lust att träffa andra och ha en normal social tillvaro".

Själafriden har förstörts

Britta Carlsson är granne till Solveig Dalin och bor 1100 meter från närmaste jättemölla.

”Går man 25 meter bort från huset ser man alla tolv. De skulle inte ses på grund av träden och inte alls höras, fick vi veta när vi talade med kommunen” berättar Britta Carlsson som känner sig lurad av kommunen.

Från sitt hus hade hon till för ett halvt år sedan utsikt till ostörd natur. Nu kan hon se de röda ljusen, som hon inte tycker om att se, redan när hon kör från sitt arbete i Laholm 20 km från jättemöllorna. Både bruset och ljuset stör hennes själafrid.

”När jag kommer hem från mitt arbete, där jag har människor omkring mig hela tiden, behöver jag den stillhet och ro som har varit härute i naturen. Det är därför vi bor här. Att gå en tur i skogen är inte längre den avkoppling som det har varit. Och det har gjort mig mer irriterad.

Jag har haft sömnproblem förr och det har absolut inte blivit bättre. Jag kan inte längre ha fönstret öppet om natten på grund av ljudet, som jag vill beskriva som ljudet från en gammal diskmaskin. Jag hade för högt blodtryck innan möllerna kom. Nu är det högre. Man blir gärna misstrodd när man säger att man har en känsla av att ha ont i hela kroppen. Men det är så jag upplever det” säger Britta Carlsson.

Skillnaden mellan förr och nu är stor. En dag gick jag en lång tur med hunden, men höll på att bli vansinnig av ljudet och ville bara hem. Det var den rena tortyren. Stillheten har tagits ifrån oss. Jag vill bo i skogen och tänker inte alls på att flytta, för vi kan ju lätt hamna i samma situation på ett annat ställe. Vi spekulerar mycket över vad vi skall göra.

Väckt av vindmölleljud

Christina Johnsson, 46, är taxichaufför och bor ca två km från närmaste jättemölla. Hon har bott här i 25 år. En natt i den sista veckan i juli väcktes hon av ett rungande ljud. Hon visste inte vad det var. För henne lät det som en lastbil som kört av vägen och gasade och gasade för att komma loss. Men det var vindmölleljud.

Vid vissa vindriktningar upplever hon det som mycket kraftigt även om avståndet till närmaste jättemölla är två km. På grund av vindmölleljudet fick hon inte särskilt mycket sömn under hela sommaren. Sju veckors semester hjälpte inte. Hennes sömnstörningar fortsatte. Och hon har aldrig förr haft problem med att sova.

Efter att nästan inte ha sovit på flera veckor, kände sig Christina Johnsson så medtagen att hon gick till läkaren. Hon fick recept på insomningstabletter, tog den första och sov till vid 2-tiden på natten. Så vaknade hon. När hon nästa dag var ute och körde taxi var hon så konfys att hon hade svårt att hitta runt.

Christina Johnsson menade att det var medicinen som var orsaken och har sedan inte tagit fler tabletter. Därför fortsatte hennes problem med att sova.

Förra fredagen sov jag först kl. 2 och vaknade kl. 5. Det förstör dygnsrytmen och jag gäspade hela dagen.

Heller inte en sjukskrivning i fyra veckor hjälpte Christina Johnsson. Nu har hon skickats till sömnskola för att lära sig sova igen. Orsaken till sömnproblemen: vindmölleljud.

”Det är klart att mitt liv har blivit sämre. Att flytta till ett annat sovrum hjälpte inte heller. Det blev det bara värre av. Och om vindmölleparken utvidgas till Kåphult på den andra sidan av mitt hus blir det ännu värre. Det kan hända att vi skall ha vindkraft men det skall inte vara på människors bekostnad”, säger hon.

Minsta möjliga inträngande?

I skärande kontrast till dessa människors upplevelser av att ha fått deras tillvaro förstörd av vindkraft står följande juridiska värdering av ett utvidgande till Kåphult:

”Den valda lokaliseringen är sammanfattningsvis lämplig utifrån bestämmelserna i 2 kap. 6 § miljöbalken med hänsyn till att ändamålet med vindkraftsparken kommer att kunna uppnås med *minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (framhävd av red.)* med hänsyn till att begränsningsvärdena kommer att kunna hållas av verksamhetsutövaren”.

Denna långa mening har skrivits av en ung jurist, jur.kand. Elisabeth Månsson från den stora Setterwalls Advokatbyrå i Malmö, juridisk rådgivare till Arise Windpower. Meningen kan läsas i en skrivelse av den 3 november 2009 till miljödomstolen, till vilken en rad innevånare har överklagat länsstyrelsens tillåtelse att utvidga Oxhultsparken till Kåphult på den andra sidan av de hus där innevånarna känner sig hårt utsatta. I samma skrivelse kan man läsa:

”Ljudet från vindkraftverken kan för de kringboende upplevas som högre när det blåser från ett visst väderstreck men ljudnivåerna kommer oavsett vilket håll vinden blåser ifrån att befinna sig inom de begränsningsvärden som fastställts av praxis enligt den tillförlitliga beräkning som utförs med beaktande av vindriktning från alle väderstreck”

Det går inte att ta fel om meningen. Det skall inte tas hänsyn till de omkringboende när bara vindmölleljudet har beräknats till att ligga under gränsvärdena. Detta menar den unga juristen från Setterwall, som på deras hemsida beskriver sig själva som en av Sveriges snabbast växande verksamhetsjuridiska advokatbyråer med 150 jurister och kontor i landets tre största städer.

I stark kontrast till den unga juristens betoning av ljudberäkningarnas pålitlighet, står det som framkommit på den tredje internationella konferensen om vindmölleljud, i Ålborg den 17 – 19 juni. Av denna framgick det klart att de datorberäknade ljudnivåerna är relativt precisa och trots detta behäftade med metodmässiga osäkerheter. Det är möjligt att variationen är stor i de beräknade resultaten, framgick det. Men den unga juristens utläggning är naturligtvis bara en partsinlaga.

Den 19 oktober besiktigade miljödomstolen området vid Oxhultsparken. I den anledningen citerades administrerande direktör Peter Nygren från Arise Windpower i en lokaltidning för att ha sagt:” Det handlar om det allmännas väl emot den enskildes”.

Det uttalandet reser en avgörande fråga:

När stoppar det allmännas väl och när börjar tyranniet?